

Úkoly AČR při zabezpečování požadavků krizového plánování na regionální úrovni

Vlivem změn po 11. září 2001 došlo v chápání bezpečnosti občanů v celé společnosti k přehodnocení vztahu i k otázkám krizového plánování. Na zabezpečování tohoto úkolu má svůj nezastupitelný podíl i AČR, která se v součinnosti s orgány IZS (integrovaného záchranného systému) připravuje na řešení bezpečnostních rizik. Jak ukazují poslední události nejedná se o rizika globálního charakteru, ale jejich vznik a působení se předpokládá spíše v oblasti lokální. Proto se zvyšuje význam i krizového plánování v regionech a okresech. K tomu, aby AČR byla důvěryhodným partnerem orgánů státní správy musí i v této oblasti plně zabezpečit požadované úkony.

1. Úvod

Krizové řízení, jako souhrn řídicích činností orgánů krizového řízení zaměřených na analýzu a hodnocení bezpečnostních hrozeb, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s přípravou na řešení krizových situací, je jednou z rozhodujících oblastí ochrany obyvatel České republiky před následky hrožících nebezpečí. Základní práva občanů jsou definována v Ústavě České republiky a Listině základních práv a svobod, kde je v § 7 čl. 6 uvedeno: „Cituji: ... každý má právo na život.“ Toto základní právo občana je povinen v plném rozsahu zabezpečit stát cestou svých orgánů a institucí.

Povinnost státu při zabezpečování obrany a ochrany obyvatel je vyjádřena v ústavním zákoně 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky. V článku 2 uvedeného zákona jsou definovány povinnosti a práva státních orgánů, jak na vzniklá vnější i vnitřní nebezpečí reagovat. Definice jednotlivých druhů hrozeb a nebezpečí jsou pak formulovány v „Bezpečnostní strategii České republiky“. Na jejich základě stát formou zákonů a vyhlášek stanovuje způsoby prevence a řešení jednotlivých situací.

Pro potřeby řešení krizových stavů jsou rozhodující zejména zákony přijaté Parlamentem ČR v roce 2000. Schválením tzv. krizových zákonů bylo odstraněno právní vakuum v oblasti ochrany obyvatel. (Do doby přijetí krizových zákonů byla oblast ochrany obyvatel řešena nižší právní normou - rozhodnutím vlády.) Jedná se zejména o zákon 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému, zákon 240/2000 Sb. o krizovém řízení, a zákon 241/2000 Sb. o hospodářských opatřeních pro krizové stavy. Z pohledu zabezpečování obrany byly rozhodující právní normy přijaté o rok dříve v roce 1999. Použití Armády České republiky v rámci IZS je upraveno především zákonem 219/1999 Sb. o ozbrojených silách České republiky, zákonem 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky a zákonem 218/1999 Sb. o rozsahu branné povinnosti.

V těchto zákonných normách rozpracovaných do příslušných vyhlášek a nařízení vlády jsou stanoveny konkrétní povinnosti orgánů státní správy, samosprávy, fyzických i právnických osob při řešení krizových stavů.

Již v úvodu je třeba zvýraznit fakt, že problematika krizového plánování v ČR je na rozdíl od plánování ve strukturách NATO chápána trochu odlišně. Toto odlišnost je vyjádřena samostatnými zákony v garanci MO a MV. Sladěnost jednotlivých úkolů je sice na centrální úrovni koordinovaná **Bezpečnostní radou státu**, která jako stálý pracovní orgán vlády má tuto koordinaci přímo v pracovní náplni a její organizační i personální struktura je k těmto povinnostem přizpůsobena (výbor pro obranné plánování, výbor pro civilní nouzové plánování, výbor pro koordinaci zahraničních vztahů a zpravodajský výbor). Rozdílné chápání požadavků krizového řízení je však zejména v oblasti civilního nouzového plánování, které v aliančním pojetí zahrnuje problematiku zabezpečování obrany země a zabezpečení armády pro všechny druhy ohrožení podstatně komplexněji. Tento problém byl v podmínkách ČR částečně založen převodem kompetencí na základě rozhodnutí vlády 710/1997 v oblasti civilní ochrany od MO k MV, kdy důležitost problému nebyla dostatečně zhodnocena. CNP bylo degradováno na činnost malého oddělení jako výkonného orgánu v rámci krizového odboru u GR HZS. Toto organizační začlenění je v rozporu s úlohou a posláním civilního nouzového plánování. Orgán CNP má být hlavním koordinátorem mezi ústředními orgány státní správy při zabezpečování podpory armády a poskytování podpory krizových orgánů směrem k civilnímu obyvatelstvu. O tomto problému se zmiňuji úmyslně, neboť nedostatečné kompetence uvedeného oddělení mají přímý dopad na součinnost ústředních orgánů státní správy. Na regionální úrovni se pak každá nejasnost odráží v práci orgánů krizového řízení v mnohem širším rozsahu. Rovněž ochrana zájmů a vytváření podmínek pro plnění úkolů AČR v krizovém řízení je potom komplikovanější.

Na regionální úrovni v souvislosti s převodem kompetencí výkonu státní správy v oblasti civilní ochrany došlo k oddělení obranného plánování - referáty obrany na okresních úřadech od oblasti ochrany obyvatel, která byla ve zúžené podobě předána do odpovědnosti krajského Hasičského záchranného sboru a jejich územním odborům na okrese. Tím byly sice na jedné straně vytvořeny podmínky pro přímé řízení úkolů civilní ochrany v odpovědnosti MV, ale na straně druhé nebyly k této činnosti upraveny související platné zákonné normy a odpovědnosti jednotlivých orgánů státní správy pro oblast krizového řízení.

2. Postavení a úkoly AČR v krizovém plánování

Plánování, jako jeden z rozhodujících atributů krizového řízení, vytváří podmínky pro kvalitní zabezpečení požadavků jednotlivých zákonných norem při ochraně a obraně obyvatel. Na tomto procesu se proto nezbytně podílejí i jednotlivé složky AČR. Jak ukazují dosavadní výsledky krizového plánování jsou síly a prostředky AČR v rámci uvedeného systému považovány za jedny z rozhodujících. K tomu, aby bylo možno jasně stanovit úkoly AČR v systému krizového plánování a řízení je nezbytné v prvé řadě definovat právní rámec zadaných úkolů pro oblast krizového řízení:

- Zákon 219/1999 Sb. o ozbrojených silách v § 9 stanovuje jako základní úkol ozbrojených sil přípravu k obraně ČR a její obranu proti vnějšímu napadení. (V části třetí uvedeného zákona § 14-19 pak definuje úkoly AČR pro oblast krizového řízení a podmínky, za kterých je tato pomoc základních složkám IZS poskytována.)

- ❑ Zákon 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému v § 4 odstavci 2 uvádí, že vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, další vyjmenované orgány a organizace jsou z pohledu zákona „ostatními složkami IZS“. Do této kategorie jsou zařazeny i síly záchranných a výcvikových základů, přesto že tyto jsou z pohledu zákona 219/1999 Sb. § 19 definovány odděleně od ostatních sil AČR, a to zejména podle povahy jejich určení a způsobů využití.
 - ❑ Dále jsou v této části zákona stanoveny podmínky pro působení v rámci sil IZS, stanovená podřízenost při zásahu a další nezbytná organizační opatření..
 - ❑ Je deklarováno, že působením základních a ostatních složek v rámci IZS nejsou dotčeny úkoly a postavení složek dané zvláštními předpisy. Pro AČR jako ostatní složku IZS tedy vyplývá, že nadále je jejím prioritním úkolem zabezpečování obrany před vnějším napadením.
- ❑ Zákon 240/2000 Sb. o krizovém řízení v části II. definuje orgány krizového řízení a jejich základní úkoly. Pro AČR jsou v této části zákona stanoveny následné úkoly:
 - ❑ Vláda zřizuje **ústřední krizový štáb**, jehož členem je ministr obrany.
 - ❑ MO jako ústřední orgán státní správy zřizuje pracoviště krizového řízení a zpracovává krizový plán ve smyslu uvedeného zákona. Dále zřizuje krizový štáb a podle potřeby nařizuje zřídit krizové štáby podřízených operačních a ostatních velitelství. MO mimo zákonem stanovené orgány ještě využívá pro řešení krizových situací SITCEN (situační centrum), které zabezpečuje koordinaci spolupráce s obdobným orgánem příslušného velitelství NATO a jednotlivými ústředními orgány státní správy.
 - Velitel sil územní obrany zřizuje podle nařízení NGŠ (nikoliv podle zákona) krizový štáb a popřípadě podle rozsahu havárií představené pracoviště krizového štábu na teritoriu velitelství příslušné územní obrany, nebo územní vojenské správy podle místa a rozsahu krizové situace.
 - Velitel místně příslušného velitelství územní obrany je ve smyslu uvedeného zákona a prováděcí vyhlášky vlády 462/2000 Sb. určen členem bezpečnostní rady kraje. Do této funkce jej jmenuje hejtman kraje. (V současném územně správním uspořádání jsou velitelé ÚZO členy několika bezpečnostních rad krajů. Tato nesrovnalost by měla být odstraněna navrhovanou vládní úpravou zákona 218/1999 Sb. o členění územně správních celků). Jako člen bezpečnostní rady kraje plní úkoly při plánování a řešení krizových situací silami a prostředky AČR, zejména jejich vyžadování, koordinaci při nasazení a zabezpečení. Je mimo jiné povinen ochránit oprávněné zájmy AČR směřující k plnění jejího základního úkolu - zabezpečování obrany.
 - Náčelník územní vojenské správy je podle stejných právních norem určen členem bezpečnostní rady okresu. Do funkce jej jmenuje přednosta okresního úřadu. V této funkci plní obdobné úkoly jako velitel ÚZO ovšem na teritoriu okresu.

Z výše uvedených definic vyplývají dvě podstatné nesrovnalosti pro zabezpečování úkolů krizového řízení a plánování:

- ❑ Z hlediska ustanovení § 16 zákona 219/1999 Sb. není hejtman kraje oprávněnou osobou pro vyžadování sil a prostředků AČR k nasazení. Tato nesrovnalost je pro potřeby krizového plánování úkolů k odstraňování následků havárie jaderných elektráren suplována nařízením náčelníka GŠ, na jehož základě byly podle § 21 zákona 239/2000 Sb. podepsány smlouvy mezi základními složkami IZS (zastupovanými hejtmany krajů a řediteli územních

odborů HZS) a ostatními složkami IZS - silami a prostředky AČR (zastoupenými velitelem sil územní obrany a veliteli záchranných a výcvikových základen). Dále pro poskytování sil a prostředků AČR vydal NGŠ směrnici, které stanovuje obecné zásady pro poskytování vojenské záchranné výpomoci při pohromách. V uvedené směrnici jsou stanoveny zásady vyžadování těchto sil oprávněnými orgány a organizační opatření k jejich nasazení.

- Velitelství sil územní obrany, které v rámci své působnosti disponuje rozhodujícími prostředky AČR pro poskytování pomoci, zejména záchrannými a výcvikovými základnami, je z hlediska uvedených právních norem opomenuto. Určení sil územní obrany k obraně a ochraně teritoria v případě vojenských i nevojenských ohrožení určuje toto velitelství jako rozhodující složku pro spolupráci při ochraně obyvatel v rámci IZS. Síly a prostředky VeSÚZO by měly být schopny tyto požadavky zabezpečit ve všech případech, tedy i v době, kdy pozemní síly mohou být vázány jinou činností (plněním úkolů podle aliančních závazků, mezinárodních mírových sborů atd.). V rámci připravovaných opatření (*snižování počtů*) reorganizace AČR, však budou možnosti sil územní obrany plnit požadavky IZS ještě více omezeny. Při zpracovávání krizových plánů a kalkulací na konkrétní činnosti se projevuje zejména nedostatek mírově využitelných sil s možností jejich okamžitého využití.

Při plnění doposud přijatých aliančních závazků ČR k vyčlenění dohodnutých sil zbývá na zabezpečení úkolů teritoriálních sil nízké procento z celkových plánovaných počtů AČR.

V současné době, kdy zejména vystupuje do popředí otázka světového terorismu, lze na konkrétním případě ukázat rozdílný přístup vyspělých zemí k řešení problematiky využití teritoriálních sil. Nejprestižnější plně profesionální síly britské armády - speciální oddíly SAS - jsou z 66 % začleněny do teritoriálních sil (tj. 21,23 pluk a 63. signální/spojovací/eskadra). Pouze 22. pluk je tvořen vojáky pravidelné armády.

3. Úkoly AČR v oblasti krizového plánování na regionální úrovni

Jedním ze základních úkolů krizového plánování definovaných v zákoně 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky je zachování funkcí státu. Praktická realizace tohoto úkolu v obranném plánování je zachování výkonu státní správy, zabezpečení obrany a ochrany teritoria, podpora armády při plnění jejího základního úkolu a působení při ochraně obyvatel v rámci IZS.

Zákonem 218/1999 Sb. jsou **orgánem státní správy prvního stupně** (pro potřeby branné legislativy) určené územní vojenské správy pracující v současné době na teritoriu stávajících území okresů. Při výkonu státní správy plní nezbytné úkoly k zabezpečování obrany ČR a výstavby ozbrojených sil. Podle již zmíněných úkolů státu se tedy územní vojenské správy plnohodnotně podílejí na problematice krizového plánování.

Orgánem druhého stupně pro výkon státní správy je velitelství územní obrany. V rámci kraje plní úkoly obrany a ochrany teritoria a podílí se částečně na úkolech sil územní obrany ve prospěch obyvatelstva. Struktura stanovených úkolů je stejná jako u územních vojenských správ jen s tím rozdílem, že tato velitelství plní úkoly na teritoriu, které v současné době neodpovídá žádnému krajskému spořádání (ani novému, ani starému). Proto má toto současné uspořádání nedostatky, zejména v oblasti strukturální.

Náčelník územní vojenské správy a velitel územní obrany je z funkce člena bezpečnostní rady okresu (kraje) povinen zabezpečit reálné zplánování úkolů pro poskytování sil a prostředků

AČR pro potřeby krizového plánování a zabezpečit, aby nebyl narušen hlavní úkol armády v okruhu jeho působnosti. Jak ukazují současné zkušenosti není splnění těchto požadavků jednoduchou záležitostí. MV jako garant krizového plánování při zpracování dokumentů podle mého názoru nedostatečně koordinovalo součinnost se složkami MO. V některých případech dochází rozporům mezi požadavky představitelů státní správy a možnostmi zástupců AČR na daném teritoriu. Chtěl bych se zmínit o těch nejzásadnějších:

3.1 Struktura orgánů krizového řízení na okrese (v kraji)

MV v návaznosti na ustanovení zákona 240/2000 Sb. a vyhlášky 462/2000 Sb., kterou se provádějí úkoly uvedeného zákona, vydalo Směrnici číslo 9/2001, kterou se stanovuje organizační uspořádání krizového štábu okresu, kraje a obce, jeho uvádění do pohotovosti a vedení dokumentace. Tato struktura byla vytvořena po vzoru struktury štábu, který si vytváří velitel HZS při požáru (*STAN - struktura, týl, analýza, nasazení*) a zabezpečuje mu nebytný servis pro splnění úkolu. Při přípravě uvedené vyhlášky, kterou připravilo GR HZS, nebyla dostatečně zvážena rozdílnost situace při řešení požáru a funkcí jednotlivých orgánů státní správy na úrovni okresu a kraje. Ukazuje se že pro kvalitní plánování je zvolená struktura nevyhovující a z pohledu většiny zainteresovaných složek státní správy, armády ale i policie dokonce v praktické činnosti kontraproduktivní. Podle uvedené struktury by došlo při zařazení do skupin k určitému omezení akceschopnosti vybraných složek a snížení účinnosti jejich působení.

Rovněž právní účinnost dané vyhlášky je v některých případech zpochybnitelná. Při dogmatickém výkladu článku 3 písmena c), kde je uvedeno cituji: „... *Krizový štáb se svolává rovněž při vyhlášení třetího anebo zvláštního stupně poplachu*“. Toto ustanovení nemá oporu v zákoně o krizovém řízení ani vyhláše a navíc je zde operováno s jinými stupni ohrožení, než s těmi, které jsou uvedeny v zákoně (zákon 110/1998, 240/2000). Vyhláška používá údaje podle zákona 133/1985 Sb. o požární ochraně.

Uvedenou vyhlášku doplňuje dokument, který doporučuje způsob začlenění jednotlivých zástupců dotčených orgánů státní správy a samosprávy do navržené struktury. Návrh, jak jsem již uvedl, doporučuje vytvořit stálou pracovní skupinu krizového štábu členěnou do odborných skupin (*STANO: součinnost, týl, analýza, nasazení, ochrana obyvatel*). V případě zástupců AČR je doporučeno, aby byli její příslušníci zařazeni do odborné skupiny analýzy situace a plánování a odborné skupiny nasazení sil a prostředků. V článku 4 metodických pokynů je uloženo krajským úřadům projednat s řediteli příslušných útvarů Policie ČR s územně vymezenou působností a s náčelníky příslušných územních vojenských správ předurčení jejich příslušníků pro funkce vedoucího směny a vedoucích odborných skupin pro případy krizových situací bezpečnostního, nebo vojenského charakteru. Toto doporučení má sice svou logiku, ale nijak neomezuje povinnosti náčelníka ÚVS (VeÚZO) při plnění úkolů člena v bezpečnostní radě. Z vlastní zkušenosti vím, že tato dekoncentrace zástupců jednotlivých složek AČR nemůže přinést žádné pozitivní výsledky. Mnohem větší efektivitu lze dosáhnout při soustředění příslušníků AČR do jednoho výboru (skupiny) mimo strukturu stálých skupin krizového štábu. Při záplavách na Moravě v roce 1997 byly na teritoriu jednoho okresu nasazeny současně síly a prostředky několika útvarů. Při použití tak různorodého vojenského tělesa se ukázala nezbytnost centrálního řízení a spolupráce s krizovým štábem. Člen bezpečnostní rady (N-ÚVS, VeÚZO) je potom schopen mnohem pružněji zabezpečovat požadavky KŠ

na armádu, reagovat na požadavky zabezpečení sil a prostředků armády, popřípadě eliminovat rozporné požadavky.

Již ve fázi plánování je vhodné v rámci okresů (krajů, posádek) vytvořit ze zástupců zainteresovaných složek AČR jeden výbor a využít tak výhod řídicího, odborného, informačního a zabezpečovacího potenciálu.

3.2 Předurčení věcných prostředků pro potřeby krizového plánování

Věcný prostředek z hlediska zákona je definován jako movité a nemovité věci ve vlastnictví státu, územních samosprávných celků, právnických a fyzických osob, nebo jimi poskytované služby, které lze využít v zájmu zajišťování obrany státu. Tato definice předurčuje jejich využití jak pro potřeby obrany, tak i pro zabezpečování úkolů krizových stavů.

Základní normou, která pojednává o využití věcných prostředků pro potřeby AČR, je zákon 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky. V části 4 uvedeného zákona § 13–20 jsou stanoveny podmínky, za jakých vojenská správa eviduje a případně využívá předurčené věcné prostředky. Podrobnosti jsou rozpracovány ve vyhlášce MO 280/1999 Sb. Podle uvedené vyhlášky vojenská správa již v míru vyžádá o určení věcných prostředků příslušný okresní úřad, který v souladu s plány obranného plánování vybírá věcné prostředky a vede jejich evidenci. Okresní úřad na základě výsledků výběru rozhodne dodávacím příkazem, že se movitá, nebo nemovitá věc, nebo služba stává věcným prostředkem pro zajišťování obrany státu.

Zabezpečení věcných prostředků k úkolům hospodářské mobilizace podle zákona 241/2000 Sb. o hospodářských opatřeních pro krizové stavy je rozhodným článkem státní správy rovněž okresní úřad. Podle požadavků subjektů hospodářské mobilizace k zajištění mobilizačních dodávek okresní úřad určuje věcné prostředky. Okresní úřad musí určit jiné, než ty které byly nárokovány armádou a s kterými proto nemůže kalkulovat po vyhlášení krizových stavů uvedených v článku 2 zákona 110/1998 Sb.

Další věcné prostředky by měl již podle výše zmíněné vyhlášky MV 9/2001 okresní úřad vyčlenit ve prospěch sil a prostředků IZS (*odstraňování následků havárií, evakuace obyvatel a jiné předpokládané činnosti podle krizového plánu*) a jejich použití by mělo být dopředu nasmlouváno ať již podle zmíněné vyhlášky, nebo podle ustanovení § 21 zákona 239/2000 Sb. mezi základními složkami IZS a ostatními subjekty. Je samozřejmé, že pro tyto účely by měla být předurčena technika, která není zařazena již v předcházející evidenci.

Čtvrtým případem možného využití věcných prostředků je pracovní výpomoc, kterou okresní úřad zabezpečuje podle požadavků vojenské správy, nebo ke splnění úkolů okresního úřadu. Využití věcných prostředků pro uvedené účely je dáno již zmíněným zákonem 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky.

Páté možné využití věcných prostředků jsou zákonem v § 19 definované subjekty osvobozené od povinnosti tyto prostředky poskytnout a to v rozsahu nezbytném pro plnění jejich úkolů. Do této kategorie lze zahrnout i věcné prostředky, se kterými kalkulují obce pro zabezpečování úkolů obrany a potřeby krizového plánování. (*I když zákon 240/2000 Sb. určuje, které obce zpracovávají krizový plán je pochopitelné, že pro zabezpečení vlastní činnosti při krizových stavech kalkulují určitou potřebu sil a prostředků všechny obce.*) Proto je také okresní úřad o učení věcných prostředků povinen informovat obec rozpisem – viz § 7 písmeno g) zákona 222/1999 Sb.

Největším problémem při zabezpečování tohoto důležitého úkolu je neexistence odpovídajícího informačního systému, který by o skutečném stavu dával okamžitý přehled. V roce 2001 byl na základě probíhající první etapy reformy veřejné správy informační systém policie ČR o evidenci vozidel předán na okresní úřady a začal být odborně řízen Ministerstvem dopravy. Informační systém, který pro svou evidenci věcných prostředků používá armáda, je s uvedeným systémem police nekompatibilní a výstupy jsou pracně zpracovávány formou sestav a následného ručního vyhodnocení. Rovněž informační systém Argis, který pro potřeby obranného plánování využívá Státní správa hmotných rezerv a následně i referáty obrany okresních úřadů, není připraven pro vygenerování nezbytného přehledu z evidence vozidel. Když uvážíme, že obce pro uvedenou potřebu nemají žádný informační systém a skutečný přehled vozidel v databázi MD ovlivňují pro potřeby obranného plánování další rozhodné skutečnosti (*u vozidel nakoupených na leasing je majitelem leasingová společnost, dlouhodobý pobyt vozidel v zahraničí, rychlé a nepřetržité majetkové změny, zánik firem, firmy v konkurzu atd.*) ukazuje se, že bez kvalitního informačního systému nelze tento úkol vůbec řádně zajistit. Jak ukázaly kontrolní návštěvy pracovníků okresního úřadu a vojenské správy je skutečný stav u firem a právnických osob v uvedené oblasti hodně rozdílný. Stav zjištěný přímo na místě je shodný s evidencí v průměru kolem 60 %.

3.3 Zabezpečení sil a prostředků AČR pro potřeby krizového plánování

Jak jsem již naznačil v první části je otázka kalkulace sil a prostředků pro potřeby krizového plánování řešena nařízením náčelníka GŠ. V tomto dokumentu jsou stanoveny úkoly pro jednotlivá velitelství, druhy vojsk, posádky a funkcionáře.

Základním druhem vojsk vyčleněným pro uvedené úkoly jsou záchranné a výcvikové základny, které svým posláním organizací a zkušenostmi jsou pro uvedenou činnost nejlépe připraveny. Rovněž stanovené druhy pohotovosti k nasazení jsou v rámci AČR u těchto útvarů nejkratší. Jejich předurčení je nejen teritoriální, ale na základě skutečné potřeby může velitel sil územní obrany jejich nasazení koncentrovat a velmi pružně usměrňovat.

V případech rozrůstající se krize, nebo kdy její rozsah okamžitě působí na velkém území (*přírodní katastrofy, koordinované celoplošné působení teroristických skupin atd.*), poskytují pro potřeby krizových orgánů síly a prostředky další součásti AČR. Tyto síly jsou předurčeny již ve zmínovaném nařízení NGŠ podle posádek a jednotlivých velitelství ÚZO. Určené síly jsou většinou rovnoměrně rozděleny podle posádek a dislokace jednotlivých útvarů a zařízení AČR. Největším počtem se na zabezpečení těchto sil podílí útvary pozemního vojska, méně útvary a zařízení logistiky, PVO a vojenské zdravotní služby.

Síly územní obrany mimo již zmíněné záchranné a výcvikové základny mají prostředky k okamžitému použití minimální. Problémem využití tohoto tzv. **druhého sledu sil AČR** je prodloužená doba jejich možného nasazení. V době, kdy u jednotlivých útvarů pokračuje profesionalizace a zvyšují se počty občanských zaměstnanců, je problémem dodržet požadované počty vojáků v nezbytné dosažitelnosti.

Pokud bychom kalkulovali se souběžným plněním aliančních závazků a skutečnou potřebou využití sil AČR pro potřeby krizového plánování dojdeme jednoznačně k závěru, že síly územní obrany, jejichž hlavním úkolem je obrana a ochrana teritoria, nemají bez mobilizačních opatření k takovéto činnosti dostatek sil a prostředků. Proto i kalkulace sil a prostředků AČR v krizovém plánování na teritoriální úrovni je jen orientační a nemá potřebnou vypovídající hodnotu.

Samostatně je nařízením NGŠ řešena ve směrnici VeSÚZO otázka nasazení AČR v rámci IZS při haváriích jaderných elektráren. V tomto nařízení jsou jasně a srozumitelně stanoveny úkoly pro jednotlivé součásti AČR, vymezeny kompetence a přímá odpovědnost. V tomto nařízení NGŠ opravňuje velitele SÚZO, VPzS, 23 a 26. VeÚZO a záchranných a výcvikových základen k uzavírání realizačních dohod s příslušnými orgány státní správy a stanovuje podřízeným velitelům pravomoci představitelů státní správy k vyžadování sil a prostředků AČR v případě vzniku radiační havárie. V případě hetmanů krajů Jihočeského a Vysočina jsou pro tento konkrétní případ z hlediska jednotlivých stupňů velení osobami oprávněnými. Vzhledem k předpokládané druhé etapě reformy veřejné správy byla v tomto případě pomínuta aktivní účast okresních úřadů a celá koncepce spolupráce je plánována na úrovni kraj a velitelství sil územní obrany. Uvedená směrnice komplexně řeší celou oblast zabezpečení a jsou zde vytvořeny předpoklady, že AČR v případě nezbytnosti využít úkoly splní.

Závěr

Oblast krizového plánování orgánů státní správy na regionální úrovni plně počítá s využitím sil a prostředků AČR nejen při vojenském ohrožení, ale především jako rozhodující součást ostatních prvků IZS při řešení prakticky všech druhů krizových stavů. Proto je nezbytné, aby ze strany armády byla této otázce věnovaná trvalá pozornost.

Úzká součinnost s orgány krizového řízení Ministerstva vnitra (GŘ HZS) při zpracování zákonných norem, vyhlášek a nařízení pro orgány krizového řízení je zárukou i kvalitního začlenění struktur AČR do systému krizového plánování.

Vliv postupující profesionalizace a zahájení reformy AČR se přímo odráží i v otázkách krizového plánování. Zejména na úrovni regionu mění podmínky možného využití sil a prostředků. Zhodnocení úkolů sil územní obrany po provedené reorganizaci musí ve svých závěrech řešit i otázky jejich využití pro potřeby krizového plánování. Při předpokladu jiného určení pozemních sil stojí za úvahu stanovení nezbytného mírového počtu jednotek sil územní obrany pro uvedené úkoly. Podle stávající legislativy se totiž armáda nemůže zbavit za uvedené úkoly odpovědnosti.

Použitá literatura:

Zákon 23/1991 Sb. Listina základních práv a svobod.

Ústavní zákon 1/93 Sb. Ústava ČR.

Ústavní zákon 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky.

Zákon a vyhlášky pro oblast krizového řízení: 239/2000 Sb., 240/2000 Sb., 241/2000 Sb., Vyhláška MV 462/2000, 9/2001.

Zákon a vyhlášky pro oblast branné legislativy: 218/1999 Sb., 219/1999 Sb., 222/1999 Sb., Vyhláška MO 80/1999.

Usnesení vlády 710/1997 o převodu kompetencí ve věcech civilní ochrany, Praha 1997.

Nařízení N GŠ pro poskytování vojenské výpomoci, Praha 1999.

Nařízení vlády 332/2001 Sb., Praha 2001.

Směrnice velitele SÚZO k nasazení AČR v rámci IZS při havárii JE, Tábor 2001.

Metodika činnosti. Správa státních hmotných rezerv, Praha 2001.

NATO: Systém obranného plánování.